

Haat stapelt zich op haat

Huiveren bij Wanda Reisels superrealistische roman

Elsbeth Etty

■ **Wanda Reisel:**
Nacht over Westwoud.
Contact, 288 blz. €19,95

Tot mijn lievelingsboeken behoort *Dorp aan de Rivier* van Anton Coolen, een streekroman die eigenlijk geen streekroman is, maar een reeks prachtige verhalen over een katholieke plattelandsgemeenschap in Brabant, gezien door de ogen van de atheïstische Friese dorpsdokter Tjerk van Taeke. In *Nacht over Westwoud* hanteert Wanda Reisel eenzelfde ijzersterke formule als Coolen. Haar hoofdpersoon, de 43-jarige Levi, is waarnemend huisarts in het fictieve dorp Westwoud, waar het ritselt en gloeit van brisante geheimen.

Met zijn joodse naam en liberale opvattingen is Levi de ultieme buitenstaander tussen de zich door en door Nederlands voelende blanke dorpelingen. Ilias, de Koerdische assistent van de vrouwelijke veearts Lidie, is er de enige allochtoon. Levi en Ilias zullen dan ook de zondebokken worden in een drama waar islamofobie, antisemitisme en als dierenliefde vermomd fascisme samenkomen.

Ilias wordt onmiddellijk gebrandmerkt als dader wanneer er een meisje met downsyndroom verkracht blijkt te zijn. Dokter Levi kan bewijzen wie de schuldige is, maar voor het zover is, wordt Ilias verjaagd en moet Levi zich met een karabijn de lynch-geile meute van het lijf houden. In een anoniem telefoontje is hij uitgemaakt voor 'jodenvod', zijn auto is gemold en met bloedrode verf beklad, er is een dood varken aan zijn voordeur gehangen met de tekst 'Westwoud smetvrij' erop geprikt, dus hij snaapt dat het ernst is.

Boerenpummels

Maar zijn moeder heeft het concentratiekamp overleefd en zijn vader een gruwelijke onderduik, dus een stelletje boerenpummels met hooivorken moet hij zeker aankunnen. Denkt hij, hoopt hij en als lezer help ik 't hem hopen, maar heb ik er weinig fiducia in. Daarvoor bevat de titel *Nacht over Westwoud* een te duidelijke verwijzing naar de dichtregel van H. van Randwijk 'Een volk dat voor tirannen zwicht, zal meer dan lijf en

Wanda Reisel Foto Vincent Mentzel

goed verliezen, dan dooft het licht.' Reisel laat het licht in *Westwoud* geleidelijk aan uitgaan. Eerst neemt ze de ruimte om haar personages te introduceren, waarbij ze prachtig gebruikt maakt van de patiëntendossiers van de huisarts voor wie Levi waarneemt en van diens computerbestand met de intrigerende titel 'Mijn Aimabele Patiënten'. Daarin staan bijzonder geestige, goed geschreven maar genadeloze portretten van de op het oog keurige dorpsbewoners. De auteur ervan had 'dokter-schrijver' willen worden. 'Tsjechov, Céline en Vestdijk waren me voorgegaan, aan hun bureaus trok de mensheid langs, staalkaart van de soort.'

Ook de geschiedenis van dokter Levi wordt verteld aan de hand van schriftelijke bronnen. Al tijdens

loopt hij rond met een ongeopende brief van zijn overleden moeder waarin een familiegeheim wordt onthuld. Op zichzelf stelt dat geheim niet veel voor, maar Reisel zet het goed in om de spanning op te voeren en ons inzicht te geven in de psyche van Levi. Het komt er op neer dat hij getekend is door de oorlogsgeschiedenis van zijn vader die echter anders blijkt te zijn dan hem altijd is verteld. Moet hij zijn vader nu zien als een leugenaar of als een Houdini, een ontsnapingskunstenaar, die zich heeft losgerukt van een verleden waarvan hij niet herinnerd wil worden?

Ongetwijfeld heeft Wanda Reisel in de joodse huisarts Levi veel van zichzelf en haar familie gestopt. Haar eigen joodse vader had een internistenpraktijk aan huis,

zoals beschreven in de autobiografische roman *Plattegrond van een jeugd* (2010) en uit de bronvermelding in *Nacht over Westwoud* blijkt dat haar grootvader van moeders kant als gynaecoloog een 'medisch schrift' bijhield en in 1948 het boek *Aan de poort van het leven, herinneringen van een vrouwenarts* publiceerde.

Nacht over Westwoud is een superrealistisch boek: je ziet niet alleen de personages voor je, ook de manier waarop het conflict in *Westwoud* zich ontwikkelt, is uit het leven gegrepen en daarmee dood- en doodeng. Alle angsten die je kunt hebben voor de gevolgen van islamofobie, antisemitisme en extremitistisch dierenactivisme worden bevestigd.

Ritueel slachten

Het begint met onschuldig lijkende discussies over het ritueel slachten van schapen op de grootste boerderij van het dorp ten behoeve van het islamitische Offerfeest. Vervolgens laten bekrompen burgers met angst voor overlast van de te verwachten hordes islamitische schapenkopers zich ophitsen door een xenofob echtpaar en een gluisperige christelijke leraar, die een bende boerenpummels bereid vinden de lont in het kruitvat te steken. Zoals te voorzien, wordt de strijd tegen vreemdelingen gevoerd als godsdienstoorlog. Hoewel de Koerdische jongen Ilias geen moslim is en Levi geen vrome jood, worden zij wel als zodanig aangevallen.

Af en toe bekroop me het gevoel dat Reisel het er gaandeweg te dik oplegt en van sommige situaties en personages karikaturen heeft gemaakt, bijvoorbeeld van de xenofobe dierenbeschermster die de meute aanvoert en, met een verwijzing naar de beruchte kampheks van Buchenwald niet toevallig Ilse zal heten.

Aan de andere kant: wie zich wel eens heeft verdiept in de manier waarop rassenhaat en etnische conflicten zich ontwikkelen, weet dat de werkelijkheid vaak nog ongenueanceerder en platter is dan iemand kan bedenken. Levi slaat het oprukkende geweld vanaf een gebarricadeerde zolder gade en constateert dat daarbuiten 'haat zich stapelde op haat'. Dat is de kern van deze huiveringwekkende maar alleszins overtuigende roman.